

GevangenisaaImoezeniers geven hun visie op detentie

GevangenisaaImoezeniers praten dagelijks met gevangenen over hun zorgen en dagelijkse ervaringen. Ze staan dicht bij de gevangenen en hebben een unieke inkijk in hun leven. Hoe kijken zij naar detentie?

MATHIS BEERLAEN

Leo De Weerd (63)

hoofdaalmoezenier, priester en jezuïet sinds 1991

“Als we vroeger mensen vrijlaten zou de recidive bij gedetineerden lager liggen”

“De gevangenis is mijn parochie, ik ben er dag in, dag uit. Dat zorgt voor een band met de gedetineerden. We proberen de mens te leren kennen achter de dader. De dader zelf interesseert ons niet, daar kan je alles over vinden in de krant. In de krant lees je vaak, het is een beest, het is een monster. Je mag de feiten nooit met de mensen vereenzelvigen en dat doet onze maatschappij wel. Iedereen denkt, het zijn allemaal grote criminelen, steek ze maar weg. Maar niets is minder waar. Laat ons zeggen dat 50-60% van onze gevangenispopulatie mislukte mensen zijn, die weliswaar in de criminaliteit terecht kwamen. Mocht de zorg van de samenleving groter zijn, waren die waarschijnlijk niet binnengekomen. Veel jonge mensen zitten voor drugsfeiten uiteraard is dat niet goed, maar ze zouden niet allemaal moeten binnenstromen in een gevangenis. Er circuleren hier vaak nog steeds veel drugs, dus wat voor nut heeft dat? Een gevangenis is net een katalysator om het nog slechter te doen. Een gevangenis-systeem is heel dehumaniserend. Dat is een fundamenteel probleem. Daarenboven hebben ze vaak

een heel negatief zelfbeeld. Soms begrijp ik hen ook wel, als ik hun verhalen hoor, denk ik soms: als ik in die situatie zat, zou ik het ook wel laten schieten. Maar wij proberen ze op een positieve manier te stimuleren. Wij zetten net in op humaniteit. Op die manier vinden ze soms hun waardigheid terug. Ik zie wel graten in het initiatief van detentiehuisen, maar het blijft vrijheidsberoving. Ideaal zou zijn dat men de mensen vroeger vrijlaat. Justitie moet mensen vroeger vrijlaten onder voorwaarden mits goeie opvolging. Lukt het niet, dan komen ze terug binnen. Ze kunnen het alleen leren door het zelf te doen. Iemand van zijn vrijheid beroven is soms nodig, maar is nooit ideaal. Er zijn veel organisaties die vroeger actief waren in de gevangenis die we nu minder zien zoals de Rode Antraciet. Maar liefst 1/5 van de cultuur- en sporturen werd afgelopen jaar geschrapt in de Brusselse en Vlaamse gevangenis. Onze middelen gaan ook achteruit. We zijn medeslachtoffer van een falend systeem. Maar we kunnen die machteloosheid delen met de gedetineerden en dat brengt ons weer dicht bij elkaar.”

Pieter De Witte (48)

gevangenisaaImoezenier, docent en onderzoeker aan KU Leuven

“Straf dient om iemand los te maken van zijn verleden, niet om hem er levenslang aan vast te kluisteren”

“Mijn gesprekken met gedetineerden zijn heel persoonlijk. Ik durf niet te beweren dat deze gesprekken rechtstreeks leiden tot minder recidive. Wie de stap zet om met mij in gesprek te gaan, behoort meestal al tot de groep die minder snel hervalt. Dat zie je ook bij detentiehuisen. Daar gelden strenge selectiecriteria. Achteraf zegt men dat er minder hervalt bij bewoners in detentiehuisen. Maar dat is niet verrassend als je enkel mensen toelaat die al gemakkelijker re-integreren. Ik zou voorzichtig zijn met het leggen van een causaal verband. Het huidige systeem bereikt de doelstellingen van straf: vergelding, veiligheid en re-integratie niet. In de 19de eeuw leefde het idee dat gevangenis de criminaliteit zouden doen dalen. Vandaag weten we dat dat niet zo is. Er bestaan nu twee stromingen: de ene wil onze gevangenis verbeteren, de andere vindt dat het hele detentiesysteem herzien moet worden. Vaak grijpt men terug naar de oude droom en zegt men: laat ons detentiehuisen bouwen, die wél rehabilitatief zouden zijn. Ik zou zeggen laat dat ideaal los. Aanvaard dat detentie geen po-

sitieve effecten met zich mee brengt. Bovendien zijn detentiehuisen erg duur. De intensieve begeleiding die 30 bewoners krijgen, vraagt veel middelen. Gebruik je diezelfde middelen bij mensen onder elektronisch toezicht, dan kan je een grotere groep even intens begeleiden. Daar ligt volgens mij meer toekomst. Waar ik wél sterk in geloof, is reclassering. We verwachten vandaag te veel van de gevangenisstraf zelf. Vrijheidsberoving alleen helpt mensen niet vooruit; ze ontnemt hen net de mogelijkheid tot herstel. Wanneer mensen terugkeren in de samenleving, hebben ze ondersteuning nodig via een waaier aan mechanismen die hen effectief helpen re-integreren. Een ander probleem is dat onze samenleving “te veilig” is geworden. We leven in een ongezien veilige context, en precies daardoor is de tolerantie voor risico gedaald. Elk incident wordt als rampzalig ervaren. De focus op “gevaarlijkheid” is opgeblazen: mensen blijven vastzitten in hun verleden omdat we hen steeds opnieuw definiëren vanuit risico. Maar het is onmogelijk om gevaar volledig te voorspellen.”

